

Arbc/0091 (1)

Barcelona, 5 de setembre de 1986

Estimat amic,

M'has passat al davant, i ho sento. Bé, ho sento, però me n'alegro, perquè així he sabut coses teves i hem reprès el diàleg. Tenia al davant de la taula on treballa un paper guixat amb vermell amb el teu nom: he d'escriure a l'Arbonès! I, de fet, he tardat més d'un mes a fer-ho. Em penso que quan sàpigues el motiu em disculparàs...

Ja et vaig parlar, tot i que una mica pel damunt, durant la teva estada entre nosaltres, que a primers d'any m'havia posat a escriure una novel·la en la qual en Pedrolo ocupava un lloc important, una mena d'eix, sense que hi arribés a sortir personalment... Doncs, ara l'he enllestida. Ahir vaig fer la darrera llegida i la vaig passar a una empresa perquè en fessin fotocòpies. Aquests dos últims mesos han estat una lluita contra rellotge per tenir-la a punt i poder-la enviar a València, al premi Andròmina, que es falla a finals d'octubre. Es allò dels premis Octubre, saps?

La darrera lectura m'ha deixat molt insatisfet. En realitat, em penso que sempre em passa igual i, per tant, he decidit no fer-ne cas. Fa mesos que dino i sopo amb la mateixa història. La tinc tan present, que cada cop em sembla menys original... No sé si et vaig fer cinc cèntims de l'argument, però ara te'n podria parlar. Amb tot, em fa una mica de vergonya. No l'ha llegida ningú. Es d'una virginitat total... Després, quan hagi anat a parar a un jurat, i a un editor, i a un altre jurat, ja no tindrà cap importància. Amb tot, no em sé resistir a parlar-te'n una mica més...

Es tracta, en el fons, del mateix personatge de Els orangutans que, sota un aspecte diferent, ja apareixia, també, a El setè filtre -una mica més fi i evolucionat-, i també a molts dels meus contes del col·lectiu Ofèlia Dracs. En Faulí, un dia que en va parlar, en deia l'etern taral·lirot d'en Carbó. En efecte, és una mena d'alter ego, allò que s'amaga darrera la meua disfressa de respectabilitat. En altres paraules, tot allò que no sóc capaç de fer, però que, en el fons, m'agradaria vomitar d'una punyetera vegada... L'andova és un brut, un brètol, un vividor a esquenes de qui sigui, etc., etc.,

que en aquesta ocasió viu a costelles del seu pare, que és el pacient i laboriós jubilat de la gran banca, o sigui, el que, si no em moro abans, arribaré a ser jo mateix. Un matí, surt de casa, pispa un diari de la bústia, intenta fer els mots encreuats d'en Tísner i ensopega amb un escull: "Un Pedrolo inèdit hi feia anar molts interlocutors", amb sis lletres i dues a: la primera i la sisena. L'home, rumia, escorcolla en la memòria i no se'n surt... He oblidat de dir-te que l'individu és una mena d'escriptor maleït que ha arribat a publicar una novel·la i un llibre de contes, però d'any ja fa temps, i ara malviu d'algun articlet, una traducció fàcil, de llibre de lladres i serenós, etc. Llavors, no se li acudeix altra cosa que anar a parar en uns grans magatzems a robar un llibre que parli d'en Pedrolo, i es fixa, un cop hi és, en un d'un tal Arbonès, que viu de l'or català que li envien per les seves magnífiques traduccions... Què et sembla? Ja hi has tret el cap, tu, aquí... Però no l'arriba a pispar, el llibre, perquè s'adona que hi ha una mosca que és a punt de pispar-ne un altre i ell que els guripes l'han clissada. Se li fot al damunt en simular que ensopega, el llibre de la noia passa del seu sanatxo a la butxaca de la jupa del protagonista, la gent dels magatzems queden malament i ells dos es fan molt amics, tant, que la mosca se l'emporta a dinar a casa. Quan hi són, es posen romàntics però abans d'anar al llit, la noia li exigeix que es dutxi, perquè tot ell, els peus, sobretot, li fan pudor... Pel mig, hi ha una visita a can Pedrolo perquè el llibre que la noia ha pispat és un dels Anònims... Tot l'ambient de la parella ho és, de pedrolià, perquè tot passa a la vora del carrer Calvet, a tocar la plaça Macià, escenari de El premi literari, el primer llibre d'en Pedrolo...

En resum, la noia és guanya la vida ficant-se al llit amb gent de calés i després aprofita el que en sap per plomar-los. Amb la col·laboració del protagonista viuran una temporada econòmicament -i sentimentalment- força brillant. Pel cap d'ella, però, passa una idea brillant. Ja que s'han conegut parlat d'un inèdit de Pedrolo de sis lletres -segons els mots encreuats-, ella, que fa un estudi sobre en Pedrolo, retroba un article d'Ofèlia Dracs -meu- on hi ha tots els títols, entre ells Basera, o sigui, Tants interlocutors a Basera que en el teu llibre no hi apareix perquè només parles dels llibres publicats. Així, a ella se li acut d'anar a Madrid, assaltar l'antic ministeri

de Informació y Turismo, fer-se amb els originals que hi ha d'aquesta novel·la i els de Els còdols trenquen l'aigua i Visita a la senyora Soler, que són les tres novel·les que l'autor, exagerant el seu sentit crític, va destruir en un moment donat. Ja fa temps que n'havia parlat amb en Pedrolo, de tot això, i va reconèixer que era fàcil que en algun magatzem hi hagués aquests tres exemplars únics, que fan concebre l'esperança que les seves novel·les no estan perdudes del tot.

La parella es prepara per a l'assalt, però passen moltes coses pel mig. La noia desapareix i al cap d'uns mesos apareix morta, no se sap si assassinada o suïcida. Durant la separació, que per al noi ha estat incomprensible i insuportable, tots dos han complert el pacte: han recuperat els llibres. Ella, d'una manera pràctica, perquè la poli els troba a la tauleta de nit en escorcollar-li el pis en morir. Ell, perquè ha escrit un conte de com s'ho faria per fer-se amb ells. I aquí acaba la cosa. Pel mig hi ha la lenta agonia del pare del noi, on reflecteixo de mala manera la del meu pare: ho he caricaturitzat una mica, però així i tot, imagino que si algun parent dels que va fer-nos costat en aquells moments ho llegeix, dirà que són un autèntic bandarria.

Ara, en acabar, m'adono, però, que el llibre queda coix: hi falta una segona part. El lent procés que el noi hauria de portar a terme per descobrir com i qui ha mort la noia, una cosa que podria acabar molt tràgicament, ja que hi podria haver alguna trama negra embolicada i molt més merder... De moment, però, enviaré el llibre a València a manera de globus sonda, per saber què en pensen uns col·legues que hi ha en el jurat. Està format per la Carme Riera, l'Antoni Serra, en Vicenç Villatoro, en Julià Guillaumon i un cinquè que no recordo. Estaré a l'aguait i espero que em diran la seva opinió. Parlo ara molt clar d'escriure aquesta segona part, que li donaria el to d'un autèntic thriller, però estic convençut que si alguna editorial em fes una proposició, hi renunciaria i el deixaria publicar tal qual. Se'm posen per corbata quan penso a tornar a obrir l'expedient!

Els de l'Ofèlia hem començat a publicar aquest estiu uns articles al Quadern català del País, dels diumenges. Ja sé que el diari no és de la teva devoció, però no n'hi ha cap que sigui satisfactori. A més, ens ho van oferir ells mateixos, quan pel que fa als altres, els has d'anar al darrera, et censuren i no paguen... Del sopar que vam

fer, en va sortir una idea molt bona. Fa tant de temps que no hem estat en contacte -i em faig vell, que perdo la memòria- que no recordo si te n'he parlat abans, però es tracta de fer crítica de llibres imaginaris. Quan en tingui una col·lecció, te'ls enviaré. A mi em feia molta por de no sortir-me'n, però sóc l'únic que n'he fet dos, un de publicat i un altre a punt. Aquest segon em cremava. Feia qui sap el temps que volia escriure un llibre sobre la guerra civil, en primera persona, un combatent que, en perdre-la, es retira a casa, acumula documents de tota mena i quan arriba als cinquanta-cinc anys -gairebé la meua edat- es posa a escriure'l: el noi intervé com a membre de la quinta del biberó en la batalla de l'Ebre i, a partir de la seva intervenció, el curs de la guerra canvia i, pas a pas, entre el juliol del 38 i el setembre del 39 que comença la guerra mundial, la guerra civil trastoca els resultats finals de manera que en Franco i els seus travessen l'estret deixant la situació a la península tal com era abans del 18 de juliol del 36. En Companys, des del balcó de la Generalitat, llegeix el comunicat final del cantó republicà per anunciar que la guerra s'ha acabat... El que passa, però, és que Hitler no s'atura a França, travessa els Pirineus i instal·la altre cop el dictador a primers dels quaranta. Les coses, tot i el triomf de la República a la guerra civil, transcorren igual que han passat en realitat. La història acaba més aviat pessimista quan, l'any vuitanta-quatre, la dreta torna a guanyar les eleccions autonòmiques... *L'article és un comentari sobre aquest llibre que no ha escrit mai jo.*

Bé, tot això ha estat el meu estiu. Ja ho veus. Amb escapades a Castellterçol on m'emportava el material que tenia per repassar. En total, he fet divuit dies de vacances, tots entre dilluns i dimarts, de manera que ara me'n queden deu que penso aprofitar amb una estada al Pirineu entre el 17 i el 23 d'aquest mes. Això si la salut i les peles ho permeten.

He llegit un llibre, aquests mesos. Bé, en realitat, n'he llegits més. Però el que et puc comentar és el de Gore Vidal que vas traduir tu. En l'aspecte polític, no m'ha semblat tan terrible com deien a la propaganda. L'actitud d'aquells polítics em sembla força normal d'acord amb les ambicions i interessos que s'hi acostumen a moure. La teua traducció m'ha semblat impecable. Es clar que no conec l'original i resulta

pedant fer un comentari d'aquest tipus. El que volia dir, és clar, és que m'he semblat perfectament catalanitzada. Fàcil de llegir, àgil. Imagino que l'home no et devia plantejar els problemes d'aquest ditxós Nabokov, perquè té un estil planer, oi? Espero que te la publicaran aviat. Així com aquest altra que em parles, Cambres estretes, de la qual no havia sentit parlar mai.

Em parles de l'Oliver i en Cendrós. Es curiós el fet que hagin mort en dates tan properes, dues persones que havien estat tan a prop l'una de l'altra durant molts anys. Jo, és clar, em quedo amb l'Oliver. En primer lloc, com a escriptor. Té alguns poemes extraordinaris. I la seva actitud durant el franquisme va ser excepcional. Com a persona, jo que sempre he estat pobre i de classe treballadora, em planteja problemes... Ell mateix no s'havia amagat mai de dir que no havia treballat fins als 60 anys -quina sort!- i que havia dilapidat tres fortunes heretades. Això també és una sort -heretar-les-, però no ho és tant tenir les mans foradades. L'altre, però, tot i reconeixent que va despendre molts diners per la cultura catalana, no em queia bé. L'havia vist en un parell d'ocasions i el seu posat altiu, de perdonavides, d'home carregat de diners, me'l feia súmmament antipàtic. Si hi havia invertit diners, això li havia donat un nom públicament. Un nom que altrament, com a fabricant d'aigua de colònia, no hauria tingut mai. Si hi havia invertit molts diners, encara li'n quedaven molts més que podia invertir en altres coses... Ja sé que n'hi ha molts que podrien fer el mateix i no ho han fet mai. Però això no compta. El que ha resultat tragicòmic, és que la seva filla hagi escrit una carta a l'Avui per fer-nos saber que la mort del seu pare s'havia degut al judici pendent que tenia com a membre del consell de la Banca Catalana... Es una demostració més de victimisme i de carregar les culpes als socialistes. Jo em vaig estar de replicar-li, també per escrit, que si ens posàvem en aquest pla, el seu pare era el culpable de la mort de Joan Oliver des del moment que li va retirar la jubilació -l'únic recurs que tenia per subsistir- quan ja era un venerable vellet que passava dels vuitanta anys... I tot, en realitat, perquè l'Oliver havia accedit a deixar que una antologia de la seva poesia aparegués a la col·lecció "Les millors obres de la literatura catalana"... Quin dret tenia, en Cendrós, de prohibir que un dels seus autors figurés en aquesta antologia que, per altra

part no podia fer la competència als llibres que editava ell perquè era, simplement, una selecció? En Cendrós ha pagat, però sempre amb el sentit de comprar. Amb diners es compra tot: prestigis, figures, noms, poemes... I això ho sé ben bé, perquè jo era el tresorer de l'Associació d'Escriptors quan vam pagar tres mesos a l'Oliver les 60.000 ptes. de pensió que en Cendrós li havia adjudicat de pensió, després de no haver-lo donat mai d'alta a la Seguretat Social, privant-lo d'una pensió oficial segura.

L'afer de la Banca... Quin altre embolic! En un racó de la novel.la hi faig algun comentari. Em refereixo a un grum que en un banc van despedir perquè havia manllevat trenta duros sense deixar el justificant oportú... I comento que el grum també era català, i que el van fotre al carrer, i que ningú no va protestar ni va organitzar cap manifestació... Vingui d'on vingui la investigació -i ha de venir per força del Banc d'Espanya, que és d'on han sortit les peles per cobrir els tres-cents mil milions de pèrdues- crec que és imprescindible la investigació. És més, si en Pujol té la consciència tranquil.la, hauria de ser el primer de demanar-ho, i amg segell d'urgència. Jo crec que ell havia d'haver dimitit mentre no s'aclarís tot i posar en Roca al seu lloc. Entre bastidors hauria pogut seguir manant i hauria donat una imatge impecable. El problema és que en Roca hauria agafat afició a la cadira i després potser no s'hauria volgut aixecar... Una altra cosa que passa és que barrejar honorabilitat amb honestedat i banca és una mica difícil i, sobretot, contradictori.

De la visita de la Generalitat i els empresaris catalans a Buenos Aires n'hem estat força informat per la televisió. Comprenc la teva posició, però em penso que l'única manera d'anar pel món és fent-ho sota l'empara de l'ambaixada. I en Pujol no hi vol renunciar perquè li agrada molt viatjar. És com el sant pare, que s'ha de protegir de les bales dels seus amics dintre una gàbia tota divertida.

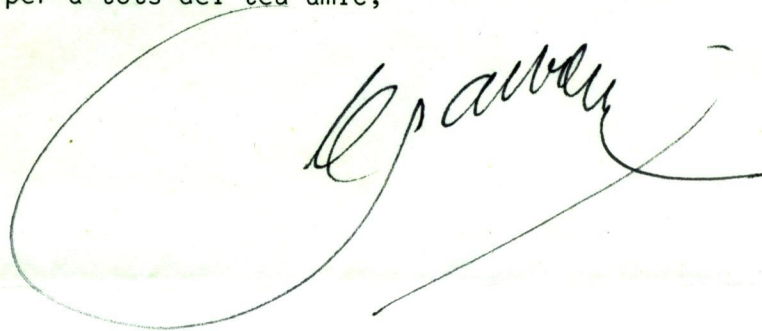
No he llegit el llibre d'en Clapés perquè no el trobo enlloc. Ara que l'amic Gaspar tornarà a obrir, serà el moment d'encarregar-lo. L'incendi, una enorme putada, va tenir una contrapartida positiva: la solidaritat del barri. Les Institucions s'hi han abocat bé: li han enviat tècnics -arquitecte i decorador- i tothom ha col.laborat. Una recapta popular ha permès recollir un milió de pessetes en petites aportacions dels veïns. Una

nit, davant la botiga cremada, l'ajuntament va tancar la cruïlla i va deixar les cadires perquè s'hi fes cinema. Es va passar Camada negra, una pel·lícula sobre trames feixistes, i la cosa va acabar a quarts de deu amb ballaruques. El regidor del districte va ballar tota l'estona brindant amb tothom. En Pujol, personalment, va trucar en Gaspar. La Generalitat li ha ofert un préstec d'un milió que li costa una mica de cobrar per culpa de la paperassa que s'ha d'omplir, però amb una condició molt beneficiosa: el podrà tornar amb la venda de llibres que li ha proporcionat gratuïtament el Servei del Llibre. L'home està satisfet i recuperat. Aquella nit va tenir una lipotímia i va haver d'anar a l'Hospital de la impressió que va rebre en arribar a la llibreria.

No acabo d'entendre perquè se les va carregar ell. Ell, una mica en Ballester, tres bars gay i un top-less. Aquesta milícia catalana sembla un grupúcul minúscul, gairebé ridícul. Qui els devia adreçar contra el nostre amic?

Plego, perquè em queden moltes coses per fer. Avui t'he distingit escrivint-te amb la màquina de passar les coses de compromís en net. Es japonesa. No m'hi acabo de trobar bé. Estic convençut que amb la vella Olivetti la cosa hauria sortit molt més fluïda.

Una abraçada per a tots del teu amic,

A large, stylized handwritten signature in black ink, appearing to read 'Gaspar', with a long horizontal stroke extending to the right.